

Spelar kultur någon roll för utrikes födda kvinnors sysselsättning?

Det är i dag väl dokumenterat att utrikes födda kvinnor från länder utanför Europa har en sämre anknytning till den svenska arbetsmarknaden än män från samma regioner. Det tar t ex längre tid för dessa kvinnor att komma i sysselsättning. Efter sju år i Sverige har ca 40 procent av kvinnorna en sysselsättning, jämfört med 60 procent av männen (Aldén och Hammarstedt 2016). Även kvinnor med eftergymnasial utbildning från dessa regioner, dvs kvinnor som borde ha goda förutsättningar på arbetsmarknaden, har ett orimligt lågt arbetskraftsdeltagande (Aldén och Hammarstedt 2015). Forskning visar att utbildningsnivå, språkkunskaper, tillgång till sociala nätverk och förekomsten av diskriminering är avgörande för utrikes föddas möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden (se Aldén och Hammarstedt 2014 för en översikt). På senare tid har även betydelsen av kultur dykt upp i diskussioner om integrationen av utrikes födda, inte minst i den offentliga debatten. Men spelar kultur egentligen någon roll för utrikes födda kvinnors sysselsättning?

Det finns i dag en växande ekonomisk litteratur som belyser hur kultur i ursprungslandet påverkar utrikes födda kvinnors arbetsutbud (se Blau 2015 och Neuman 2015 för en översikt av litteraturen). Med kultur avses här sociala normer, värderingar, attityder och föreställningar om kön och könsroller.¹ Ett uppenbart problem för forskningen är hur kulturella faktorer som värderingar och föreställningar ska mätas. En lösning är att använda olika karakteristika i ursprungslandet som mått. I litteraturen används i regel ett mått på kvinnors relativa arbetskraftsdeltagande. Tanken är att en stor skillnad i deltagande mellan kvinnor och män speglar en mer traditionell syn på könsroller. Betydelsen av kultur studeras sedan genom att kvinnors relativa arbetskraftsdeltagande i ursprungslandet relateras till olika mått på utrikes födda kvinnors arbetsutbud i migrationslandet.

Resultaten visar att synen på könsroller i ursprungslandet faktiskt påverkar utrikes födda kvinnors arbetsutbud. Kvinnor från länder med ett lågt relativt arbetskraftsdeltagande bland kvinnor har ett mindre arbetsutbud än kvinnor från länder med ett högt relativt arbetskraftsdeltagande. Frågan är vad som händer med det här mönstret över tid. Det är möjligt att utrikes födda med tiden anpassar sig till den rådande synen på könsroller i migrationslandet, dvs att det sker en ”kulturell assimilering”. Resultaten

¹ I Ljunge (2015) studeras hur könsroller formas bland barn till utrikes födda.

pekar på att så är fallet, men att sambandet mellan synen på könsroller i ursprungslandet och utrikes födda kvinnors arbetsutbud kvarstår även efter en relativ lång tid i migrationslandet. Vidare tycks synen på könsroller ha en mer långsiktig effekt, då det relativa arbetskraftsdeltagandet i ursprungslandet även påverkar arbetsutbudet bland utrikes födda kvinnors döttrar. Sambandet är dock inte lika starkt för döttrarna som för föräldragenerationen, vilket indikerar att det sker en assimilering över generationer.²

Resultaten ovan är framför allt baserade på data från USA, men frågan har även belysts med svenska data i Emma Neumans doktorsavhandling från Linnéuniversitetet (Neuman 2015). I det stora hela är resultaten i linje med de som presenterats ovan. En skillnad är dock att den kulturella assimileringen verkar gå snabbare i Sverige. Efter elva år i Sverige har utrikes födda från länder med en stor skillnad i arbetskraftsdeltagande mellan män och kvinnor samma könsgap i deltagande som inrikes födda. I USA arbetar kvinnor från länder med ett lågt relativt arbetskraftsdeltagande för kvinnor fortfarande färre timmar än inrikes födda kvinnor efter sex till tio år i landet (Blau m fl 2011). Neuman menar att en förklaring troligen är att Sverige, i större utsträckning än USA, underlättar för kvinnor att vara aktiva på arbetsmarknaden på olika sätt, t ex genom subventionerad barnomsorg och generös föräldraledighet.

Svaret på frågan i rubriken är alltså ja. Kultur i termer av synen på könsroller i ursprungslandet tycks påverka utrikes födda kvinnors arbetsutbud. Även om betydelsen av kultur minskar över tid och över generationer, pekar resultaten på att synen på könsroller kan ha en ihållande inverkan på kvinnornas arbetsutbud i migrationslandet och en långsiktig inverkan på döttrarna. Ett viktigt fokus för integrationspolitiken är därför att utjämna könsskillnaderna bland utrikes födda och säkerställa att utrikes födda kvinnor i Sverige har samma möjligheter till arbete som utrikes födda män. En uttalad målsättning att resurser för integrations- och arbetsmarknadspolitiska åtgärder ska fördelas lika mellan män och kvinnor inom varje grupp av utrikes födda kanske kan vara ett steg i denna riktning?

Lina Aldén

REFERENSER

Aldén, L och M Hammarstedt (2014), "Utrikes födda på den svenska arbetsmarknaden – en översikt och en internationell jämförelse", underlagsrapport, Socialdemokraternas forskningskommission, Stockholm.

Aldén, L och M Hammarstedt (2015), "Utrikes födda på 2000-talets arbetsmarknad – en översikt och förklaringar till situationen", *Ekonomisk Debatt*, årg 45, nr 3, s 77–89.

Aldén, L och M Hammarstedt (2016), "Flyktinginvandring – sysselsättning, förvärvsinkomster och offentliga finanser", rapport 2016/1, Finanspolitiska rådet, Stockholm.

Blau, F D (2015), "Immigrants and Gender Roles: Assimilation vs Culture", *IZA Journal of Migration*, vol 23, s 1–21.

Blau, F D, L M Kahn och K L Papps (2011), "Gender, Source Country Characteristics

² Fernández m fl (2004) visar att könsroller även har en indirekt effekt på söners val av partner i så mening att en man vars mor har arbetat i högre grad har en fru som arbetar.

and Labor Market Assimilation among Immigrants”, *Review of Economics and Statistics*, vol 93, s 43–58.

Fernández, R, A Fogli och C Olivetti (2004), ”Mothers and Sons: Preference Formation and Female Labor Force Dynamics”, *Quarterly Journal of Economics*, vol 119, s 1249–1299.

Ljunge, M (2015), ”Pragmatism en viktig faktor bakom jämställda attityder bland barn till invandrare”, *Ekonomisk Debatt*, årg 43, nr 4, s 40–51.

Neuman, E (2015), *Essays on Segregation, Gender Economics, and Self-Employment*, doktorsavhandling, Linnéuniversitetet, Växjö.